

24.09.2018

POL-2018-40500

Poliisihallituksen kirjallinen asiantuntijalausunto (U 81/2018 vp)

Pydyttynä asiantuntijalausuntona esitetään seuraavaa:

Valtioneuvoston U- kirjelmässään esittämiin huomioihin komission ehdotuksista uusiksi rahastoasetuksiksi voidaan pääosin yhtyä.

Sisäasioiden rahastojen rahoituksen lisäämistä nykyiseen rahastokauteen nähden pidetään erittäin myönteisenä. Sisäasioiden rahastoista saatava rahoitus on poliisille merkittävää, talousarviorahoitusta täydentävää rahoitusta, jonka turvin on ollut mahdollista kattaa erityisesti Euroopan Unionin jäsenmaita velvoittavien direktiivien täytäntöönpanosta aiheutuvia kustannuksia erityisesti EU -tason tietojärjestelmien mittaviakin kustannuksia sekä toteuttaa monipuolisesti myös kansallisesti merkittäviä toimenpiteitä. Kuluvalle rahastokaudella poliisin hankkeita on kaikista sisäasioiden EU rahastoista tuettu n. 20 milj. eurolla. Hankkeita on toteutettu liittyen esimerkiksi EU -tason tietojärjestelmähankkeisiin, maastapoistamistoimintaan, väkivaltaisen radikalisoitumisen torjuntaan kuin virtuaalivaluuttoja ja rahanpesua koskeviin hankkeisiin.

Valtioneuvoston U -kirjelmään on kirjattu, että hankkeita ja toimintoja rahoitettaessa tukea saavien tahojen tulee pääsääntöisesti varautua kansalliseen rahoitukseen. Valtioneuvosto toteaa kirjelmässään, että toimenpiteiden edellyttämä kansallinen rahoitus viranomaistoimijoiden osalta toteutetaan valtiontalouden kehysten puitteissa tarvittaessa kohdentamalla määrärahoja uudelleen. On huomattava, että mittavimmat EU -rahoitusta saavat hankkeet perustuvat pääsääntöisesti jonkin velvoittavan EU -direktiivin kansalliseen täytäntöönpanoon, jolloin siitä aiheutuvat kustannusvaikutukset tulee tarkastella ao. kansallisen lainsäädännön valmistelun ja edelleen kansallisen JTS -ja talousarvioprosessin yhteydessä.

Valtioneuvoston näkemys siitä, että vaikka komission erikseen kohdennettavaksi jätettävä osuus (temaattiset kokonaisuudet) kasvaa, olisi tarkoituksenmukaisinta varata jäsenvaltioiden kansallisiin ohjelmiin riittävän suuri osuus kokonaisrahoituksesta, on kannatettava. Tällöin kansalliset erityispiirteet ja -tarpeet voitaisiin huomioida rahoituksen suuntaamisessa vaikuttavimmalla tavalla.

Asetusehdotusten mukaiset rahastojen toiminnalliset painopisteet ovat ajankohtaisia myös tulevalle rahastokaudella ja vastaavat niitä haasteita ja ilmiöitä, joihin toimenpiteitä tulee kohdistaa tulevina vuosina, kuten terrorismin torjunta, laitton maahanmuutto, kyberuhat ja väkivaltaisen radikalisoituminen. Lisäksi valtioneuvoston kirjelmässäänkin todetulla tavalla rahastojen varoja tulisi voida kohdentaa myös hybridiuhkien torjuntaan. On tärkeää, että turvapaikka- ja maahanmuuttorahastossa huomioitaisiin myös laittoman maahanmuuton torjunta ja että rahaston varoja voitaisiin osoittaa koko palauttamistoimintaan, myös ei-vapaaehtoiseen palautuksiin ja niiden täytäntöönpanosta aiheutuviin kustannuksiin.

Asetusehdotusten mukaisia kevennyksiä ja yksinkertaistuksia rahastojen hallintointiin ja kustannusmalleihin pidetään erittäin kannatettavina.

Valtioneuvoston U -kirjelmässä on todettu, että rahaston seurantakomitean roolia esitetään vahvistettavaksi nykyisestä ja seurantakomitean työskentelyssä korostettaisiin julkisuutta, mm. kaikki seurantakomitealle toimitettavat tiedot (asiakirjat) tulisi julkaista. Avoimuuden periaatetta voidaan pitää lähtökohtaisesti hyvänä, mutta samalla julkisuus tuo omat haasteensa jo rahoituksen hakuun hankkeille, jotka koskevat turvallisuusviranomaisten kriittistä operatiivista toimintaa tai hankkeita, joihin voi muutoin liittyä salassa pidettäviä elementtejä ja materiaalia. EU -rahastojen julkisuuteen ja viestintään liittyvät velvoitteet olisi kansallisesti ratkaistava niin, ettei turvallisuusviranomaisten EU -rahoituksen hyödyntäminen hankaloidu, esty tai rajaudu tarpeettomasti huomioiden EU -rahoituksen merkitys kansallisen, rajallisen rahoituksen täydentäjänä.

U -kirjelmässä todetaan, että "Ohjelmille tulee nimetä kansallinen hallintoviranomainen ja tarkastusviranomainen. Lisäksi hallintoviranomainen voi nimetä yhden tai useamman välittävän elimen, joka suorittaa tehtäviä hallintoviranomaisen vastuulla. Kuten nykyiselläkin kaudella, samat viranomaiset voivat vastata useammasta ohjelmasta." Kansallisessa täytäntöönpanossa tulee huolehtia kuitenkin siitä, että viranomainen soveltaa valintakriteerejä virkavastuulla eikä kumppanuusajattelua tule laajentaa rahoituspäätösten tekemiseen.